

Kamu Yönetim Yapılarında Hukuk Etik İlişkisi ve Öne Çıkan Sorun Alanları

Dr.Orhan ALAV¹

Özet

Bu çalışma; Türkiye’de kamu yönetim organizasyonlarındaki hukuk etik ilişkisini ve öne çıkan sorun alanlarını ele alan bir çalışmadır. Çalışmayı benzer konulardan farklı ve özgün kılan değerler ise, Birleşmiş Milletler (BM), Uluslararası Para Fonu (IMF) ve Dünya Bankası (WB) orijinli çıkışlı olarak iyi yönetim (good governance) denen yönetim anlayışı ve uygulamalarının kamu yönetim organizasyonlarında uygulanabilirliği ve uygulamadan doğan etik sorunları hukuki altyapıda ele alınarak değerlendirilmiştir. Geleneksel kamu yönetim anlayışı dikey hiyerarşide yürütülmektedir. İyi yönetim felsefesine dayalı kamu yönetim anlayışında ise hiyerarşinin yanında daha katılımcı ve karar mekanizmalarının birlikte alındığı daha yatay uygulamaların geliştirildiği yapılarıdır. Bu bağlamda adına iyi yönetim denen yeni kamu yönetim uygulamalarında sorun alanları etik, etik hukuk ve kamu ilişkisi, etik ve yargı oluşumları, Türkiye’de yönetim hukuku ve etik, türk kamu yönetiminde hukuki olarak etik alt yapısı, yönetim ve yönetişimin tarihçesi (arka planı) kuramsal temelleri, etkin kamu yönetişimi arayışı ve yönetim yaklaşımı, kamu yönetişiminde etkin olmayan koşullar/olanaklar ve etik ilişkisi, yönetim başarı koşullarının aşınması/yönetememe, kurumsal politikaların uygulama yetersizliği, kaynakların etkili kullanılamaması, politik yaklaşım eksikliği, süreçsel mükemmellik sorunu, stratejik tercih/üretken strateji yetersizliği gibi yönetişim sorun alanları² ile birlikte değerlendirilmiştir.

Anahtar Kelimeler: Kamu yönetimi, hukuk ve etik, yönetim, iyi yönetim.

The Relation Between Law and Ethics in Public Administration Structures and the Prominent Problem Areas

This study addresses the relation between law and ethics in public administration organizations in Turkey and highlights the prominent problem areas. The values that make the study unique and different from the similar issues are the applicability of good governance understanding and practices in public administration organizations depending on the United Nations (UN), the International Money Fund (IMF) and the World Bank (WB), and the evaluation of the ethical problems considering the legal infrastructure. The traditional public administration understanding is carried out in the vertical hierarchy. In addition to the hierarchy, there are as more participatory structures in which decisions are made together, and more horizontal applications are developed along with the public governance based on the philosophy of good governance. In this context, the problem areas in the new public governance practices called good governance were evaluated with the governance problem areas such as ethics, the relation between ethical law and public, ethics and judicial formations, administrative law and ethics in Turkey, the legal ethics infrastructure of the Turkish public administration, governance and the history (background) of governance, its theoretical fundamentals, search for effective public governance and governance approach, ineffective conditions / possibilities and ethics relations in public governance, inability to manage success conditions, inadequate implementation of corporate policies, inefficient use of resources, lack of political approach, the problem of process excellence, strategic choice / productive management problems.

Keywords: Public administration, law and ethics, governance, good governance

¹Dr.Öğr.Gör.Orhan ALAV, Süleyman Demirel Üniversitesi e-posta: orhanalav@sdu.edu.tr

² Makalede esas alınan alt bölümler olan; yönetim ve yönetişimin tarihçesi (arka planı) kuramsal temelleri, yönetim başarı koşullarının aşınması/yönetememe, kurumsal politikaların uygulama yetersizliği, kaynakların etkili kullanılamaması, politik yaklaşım eksikliği ,süreçsel mükemmellik sorunu ve stratejik tercih/üretken strateji yetersizliği gibi yönetişim sorun alanları yazar Orhan Alav’ın “Türkiye’de Kurumsal Açık Erişim Arşiv Yönetişimi Üzerine Bir Araştırma ve Model Önerisi” isimli Doktora tez çalışmasından alınmıştır. Bkz. Alav,Orhan (2018), Türkiye’de Kurumsal Açık Erişim Arşiv Yönetişimi Üzerine Bir Araştırma ve Model Önerisi (Doktora Tezi), Isparta: Süleyman Demirel Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, İşletme Yönetim Organizasyon A.B.D.

Kullanılan Araştırma Yöntemleri

Çalışmada, nitel araştırma yöntemi kullanılmış olup, araştırma; yeni kamu organizasyon anlayışına dayalı literatür araştırmasına dayalı soyut olarak ele alınmıştır.

Çalışmanın Amacı

Çalışma ile; BM, IMF ve Dünya Bankası orijinli olarak yeni kamu anlayışına dayalı olarak ortaya çıkan ve adına birlikte yönetim, iyi yönetim (good governance)³ denen organizasyon yapılarında uygulanan kukuk etik ilişkisi ve öne çıkan sorun alanları ele alınarak Türkiye'deki kamu yönetimi uygulamaları ve anlayışı farklı bir pencereden değerlendirilmeye çalışılmıştır.

Giriş

Geleneksel yapılardaki kamu kurumlarında çalışanların davranışlarını adına devlet terbiyesi/kültürü dediğimiz kurum kültürü ve yasal normlar belirlemektedir. Geleneksel kamu organizasyonlarında örgütsel yapılanma M.Weber'in rasyonel ve hiyerarşik yapıda bürokrasi⁴ anlayışına dayalı olarak şekillenmiştir. Ancak günümüz modern toplumların kamu organizasyon yönetim anlayışında bu organizasyonlar devletlerin, birey ve toplumların ihtiyaçlarına cevap verebilecek şekilde rasyonel yapıda ve karşılıklı birliktelik yapısına doğru evrildiği görülmektedir⁵.Dünya devletlerinde geleneksel kamu yönetim anlayışının rasyonel düzeyde evrilme sürecine baktığımızda öncül etkilerde İngilete'deki devlet kamu bürokrasi anlayışının etkili olduğu görülmektedir. Bu etkide devlet/kamu yönetim yapılanmasında doğal hukuk geleneğinde yaklaşım gösteren J. Locke'nin⁶ devlet bürokrasi anlayışı ve M. Weber'in daha ılımlı ve rasyonel dizayn edilmiş kapitalizme dayalı liberal yönetim anlayışını görebilmekteyiz. Bu bağlamda değişen dünya koşulları; bireyleri, halkları, devletleri, kurumları ve özel sektör organizasyonlarını daha rasyonel ve pragmatist anlayışa doğru sürükleyerek organizasyon yapılarını hem şeklen hem de usul ve esastan hukuki normlar ve etik değerlere dayalı yapıda değişime uğratmıştır. Söz konusu bu değişimin temel

³International Monetary Fund-IMF (1997), "Good Governance: The IMF's Role".Washington, DC: IMF., URL: <https://www.imf.org/external/pubs/ft/exrp/govern/govindex.htm> ,(18.7.2018).

⁴Bürokrasi kavramı Weber'de organizasyonlarda görev alanlarının tanımlandığı fiil ve hareketlerin rasyonel ve objektif esaslara uygun olarak düzenlendiği "örgüt biçimi" olarak tanımlanmaktadır. Bkz. Akçakaya, Murat, (2016), Bürokrasi Kuramları ve Türk Kamu Yönetiminde Bürokratik Sorunlar, Gazi Üniversitesi İktisadi ve İdari Bilimler Fakültesi Dergisi, 18/3, s.673, URL: <http://dergipark.gov.tr/download/article-file/286723> , (22.8.2018).

⁵Ataman, Göksel, (2001), İşletme Yönetimi, Türkmen Kitabevi, İstanbul, s.92.

⁶Geçit, Bekir, (2014), John Locke'da Mülkiyet Hakkının Sınırları: Doğal Hukuk Temelinde Bir Değerlendirme, Beytulhikme An International Journal of Philosophy, Cilt.4, Sayı.1, June 2014, s.95, URL: <http://dergipark.gov.tr/download/article-file/40518> ,(14.8.2018).

arka planında süreçsel olarak gelişen üretim araçları ve buna bağlı olarak gelişen sanayileşme, kentleşme, eğitim, hukuk, kültür ve bilgi teknolojileri (BT) hem devlet kamu hem de özel organizasyon yapılarını reisen değişime zorlamıştır. Bu bağlamda BT destekli gelişim karşısında geleneksel organizasyonlar sürdürülebilir varlıklarını koruyabilmek için değişime ayak uydurmak zorunda kalmışlardır. Bu değişimde kamu organizasyonları kurumsal yapılarını ve kaynaklarını bilgi tabanlı olarak kurum kültürü, hukuki normlar ve etik değerleri ile birlikte etkileşim halinde rekabet koşullarına göre yeniden düzenlemek ve şekillendirmek zorunda kalmışlardır. Bu gelişmeye paralel olarak kamu organizasyonları geleneksel kamu yönetim anlayışlarını Dünya Bankası, IMF, ve BM destekli projelere dayalı olarak ortaya çıkan kalkınma modellerinden olan adına birlikte yönetim, iyi yönetim (good governance) denen yeni bir yönetim modeline doğru evrilmişlerdir.⁷ Bu gelişim sürecinde devletler kamu organizasyon yapılarını özel sektör organizasyonlarının gelişmiş yapılarını da dikkate alarak gerekli olan hukuki altyapılarını yeniden çağdaş ihtiyaçlara göre düzenleme zorunluluğu hissetmişlerdir. Günümüz kamu organizasyonları Weber'in geleneksel bürokrasi anlayışından çıkarak kamusal veya özel sektör organizasyonlarının birlikteliğine dayalı üretken temelli temel hakların hukuki anlamda korunduğu örgütsel davranışların kurum külürü ve etik anlayışa dayalı olduğu birlikte yönetim anlayışının hakim olduğu bir yapıya evrilmişlerdir.

1.Etik

Etik sözcüğü kavram olarak Yunanca “ethos”, anlamı “karakter” olan, yani “töre” sözcüğünden türemiş ve töre bilimi olarak da tanımlanmaktadır.⁸ “Etik” sözcüğü, Türk Dil Kurumu (TDK) sözlüğünde ise; Töre bilimi/Bir meslek grubunun uymak zorunda olduğu davranışlar bütünü“ olarak tanımlanmaktadır.⁹ Kamu yönetiminde etik dışı faaliyetler oldukça eskilere M.Ö. 4000 yıllarına Sümerlere kadar dayanmaktadır.¹⁰

Etik kavramı felse biliminden doğmuş olan bir kavram olup tarihsel gelişimine baktığımızda bu kavramın Sokrates'in (M.Ö.469-369) erdemlilik ve evrensel değerlerin savunulduğu ilkelere dayalı olarak gelişim gösterdiği görülmektedir.¹¹ Bunu Platon

⁷ IOD-The 2017 Good Governance Report, URL:<https://www.iod.com/Portals/0/PDFs/Campaigns%20and%20Reports/Corporate%20Governance/GGI-report-2017-IoD.pdf> , (18.10.2018).

⁸Küçüköğlü, Mübeyyen Tepe (2012), Etik Değerler ve Etiğin Kurumsallaşması, Hukuk ve İktisat Araştırmaları Dergisi, Cilt.4, No.1, s.178, URL: <http://dergipark.gov.tr/download/article-file/85269> ,(20.10.2018).

⁹Etik (2018), Türk Dil Kurumu (TDK), URL: <http://www.tdk.gov.tr> , (20.10.2018).

¹⁰Yüksel, Cünety (2006), Kamu Yönetiminde Etik ve Kamu Yönetiminde Etik Hakkında Yeni Yasal Düzenlemeler, Cilt.64, Sayı.2,s.168, URL:<http://dergipark.gov.tr/download/article-file/95810> ,(21.10.2018).

¹¹Bahar, Emel (2014), Meslek Etiği, Ankara: Detay Yayıncılık, s.5.

(Eflatun)'un M.Ö.(427-347) devlet toplum anlayışı ve sözleşmesi ve Aristoteles'in (M.Ö.384-322) "Nicomachean Ethics" insan için en iyi yaşam, erdemin anlamı, doğal hukuk idealleri ve ahlaki eylemleri gibi birçok konuları içeren etik anlayışı içermiştir¹² Acar'a göre ise, etik; ahlaki tutumların ardında yatan yargıları ele alır.¹³ Bu bağlamda etik kavramını; ahlak ve erdem değerleri ile doğan, insan ve toplum yaşamında ilkesel olarak ahlaki davranışların içselleştirildiği ve eylemsel sürekliliğinin ise kukuk normları ile devamının sağlanabildiği değerler sisteminin adı olarak tanımlayabiliriz.

2.Etik Hukuk ve Kamu İlişkisi

Etik kavramının içerik olarak bireysel, örgütsel/organizasyonel ve toplumsal boyutu söz konusudur. Çünkü etik bireysel olarak erdem ve ahlakı, kurum/organizasyon olarak ise kurum kültürüne dayalı hedef kitlesi olan çalışanlar ve hedef kitlenin temel haklarının ahlaki olarak korunarak kurullarla güvence altına alan yapıyı içerir. Etik kavramı sosyolojik olarak; toplumsal yapı içerisinde yaşayan bireylerin ahlak/erdem değerlerinin bileşenlerinden oluşan ahlaki davranışların içselleştirilerek eylemsel olarak toplumsal yapıda kurumsal bir kültür haline dönüşmesi ve de hukuksal olarak bu davranışların toplumsal sözleşme olarak güvence altına alınarak korunmasını içermektedir. Etik kavramını literatürde devlet/kamu ile ilişkilendiren öncül kişilerin başında Platon'u (Eflatun) görmekteyiz.¹⁴ Kamu yöneteminde ve toplumsal yapıda yer alan etik ve hukuk ilişkilerini modern anlamda 17. Yüzyıl ile başlatabiliriz. Çünkü düşünsel ve uygulama bağlamında dünya toplumlarında üretim, kentleşme ve hukuk ilişkilerinin üretim/imalathane ve endüstrileşme dönemi ile başlangıç gösterdiği görülmektedir. Bu bağlamda dönemin aydınlarının etik ve devlet anlayışlarını René Descartes (1596-1650)'in düşünce ve ahlak ilkeleri, Baruch Spinoza'nın (1632-1677) "Etik" ve "Devlet Üzerine İnceleme", Thomas Hobbes'un (1588-1679) siyaset ve etik anlayışını 18.Yüzyılın önde gelen aydınlarının düşünceleri ve eserleri şekillendirmiştir. Bu yüzyılın önde gelen aydınları arasında Gottfried Leibniz'in (1646-1716) Descartes'ci rasyonel ilkeleri izlemiştir. Bunu; J. Locke'nin (1632-1704) kamu devlet anlayışı, G.Berkeley'in (1685-1753) rasyonel düşünce yapısı, J. Rousseau'nun (1712-1778) "Devleti Yaratan Toplum Sözleşmesi" ve D. Hume'un (1711-1776)¹⁵ rasyonel ampirik düşünceliği iktisadi devlet/kamu anlayışı

¹²Celano, Anthony, (2016), Aristotle's Ethics and Medieval Philosophy, UK, Cambridge University Press, s.1.

¹³Acar, Ahmet Gökhan (2000), Etik Değerlerin Kurumsallaştırılması Üzerine Bir Araştırma, İstanbul: İstanbul Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü İşletme Yönetimi ve Organizasyon A.B.D., Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi, s.1, Açık Erişim URL:<http://acikerisim.istanbul.edu.tr/bitstream/handle/123456789/25521/34578.pdf?sequence=1&isAllowed=y>, (22.10.2018). Ayrıca Bkz. Küçükoğlu, Mübeyyen Tepe (2012), Etik Değerler ve Etiğin Kurumsallaşması..., a.g.e.s.178.

¹⁴Bahar, Emel (2014), Meslek Etiği, a.g.e.s, 5.

¹⁵17 ve 18. Yüzyıl aydınlarının biyografisi (2018), Wikipedia, URL: <https://tr.wikipedia.org> ,(23.10.2018).

izlemiştir. Bu gelişmeler devlet kamu yönetişim anlayışını yeniden şekillendirmiş ve yeni şartlara göre dönüştürmüştür. Bu dönüşüm içerisinde, işçi işveren ilişkileri ve toplumsal sözleşmeler etiksel olarak hukuki sözleşmelerde yer almaya başlamıştır. Modern anlamda günümüzün etik anlayışı ilk olarak 1923 yılında A.B.D.’de doğmuş bunu Finlandiya, İngiltere, Fransa ve Belçika gibi Avrupa ülkeleri izlemiştir¹⁶. Günümüzde ise etik Birleşmiş Milletler¹⁷ başta olmak üzere Avrupa Birliği¹⁸ ve diğer dünya toplumlarının ve devletlerinin hem ahlaki hem de hukuki resmi sözleşmesi olarak kabul görmektedir. Kamu yönetiminde etik, devlete ve kurumlara karşı güven oluşturmanın ve bunu korumanın hayati bir unsurudur. Kamu yönetiminde etik, ayrıca uygulamaların, temaüllerin ve genelde davranışların sınıdığı bir temel oluşturarak, kamuoyuna çıkarların korunduğu ve işlerin doğru olarak yapıldığına dair güven veren uygulamalardır.¹⁹Kamuda etik devletin devamlılığı açısından devletin ve halkın haklarının karşılıklı korunduğu ahlaki sözleşmelerin hukuksal forma dönüştürülmüş şekilleridir.

2.1.Etik ve Yargı Oluşumları

Ahlak’ın yargı ile ilişkilendirilmesi bilimsel olarak literatürde yukarıdaki bölümlerde de belirttiğimiz gibi Aristoteles ve Stoa Okulu’nun (Stoa Poikile)²⁰ ilkeleri ile başlangıç gösterdiği bunu 17.yüzyıl aydınlanması ile 18 ve 19. yüzyıl başındaki sanayi devrimi sürecindeki gelişmelerin izlediği görülmektedir. Literatürde kronolojik olarak Ahlak ve yargı oluşumlarını incelediğimizde insancıl olarak başlayan etik anlayışının daha çok değişen dünya koşullarına göre geliştiği ve hukuk içerisinde yer aldığı görülmektedir. Dünya’daki feodalizm ve kapitalizmin/sanayileşmenin ahlaksal yapıyı aşındırması toplumsal yapıda hukuksal olarak ahlak standardını²¹ sorgulanır hale gelmiştir. Bu bağlamda etik yargı oluşumu ve ilişkisi modern anlamda iş ve işveren ilişkisi bağlamında F.Winslow Taylor (Taylorizm) tarafından 1880-1911 yılları arasında ortaya konan “Bilimsel Yönetimin ilkeleri (*The Principles of Scientific Management*)” isimli eseri ile şekillendiği ve başlangıç gösterdiği görülmektedir.²²

¹⁶ Bahar, Emel (2014), Meslek Etiği, a.g.e.s, 6.

¹⁷ Birleşmiş Milletler (BM/UN) Etik Sözleşmesi, (2018), URL: <http://www.un.org/en/ethics> ,(23.10.2018).

¹⁸ Avrupa Birliği (AB/EU) Etik Sözleşmesi (2018), URL: http://ec.europa.eu/research/participants/docs/h2020-funding-guide/cross-cutting-issues/ethics_en.htm , Ayrıca Bkz. AB Etik Tavsiye Metni Horizaon-2020, URL: http://ec.europa.eu/research/participants/data/ref/h2020/grants_manual/hi/ethics/h2020_hi_ethics-self-assess_en.pdf ,(23.10.2018).

¹⁹ Yüksel, Cüneyt (2005), Türk Kamu Yönetiminde Etik Mevzuatı Değerlendirmesi ve Çözüm Önerileri, Siyasette ve Yönetimde Etik Sempozyumu: Sakarya: Sakarya Üniversitesi İ.İ.B.F. Yayınları,s.347.

²⁰ Stroll, A., A.A.Long,V.J.Bourke ve R.Campnell (2008), Etik Kuramları, Çev.Mehmet Türkeri, Ankara:Lotus yayınları, s.51-58.

²¹ Selsam, Howard (1995), Etik: Yeni Değerler ve Özgürlük (1.bs.), Çev. Yüksel Demirekler, Ankara: Yaba Yayınları, s. 66.

²² Aktan, Coşkun Can (2018), Klasik Organizasyon Yönetim Teorisi ve Bilimsel Yönetim Teorisi: Taylorizm, URL: <http://web.archive.org/web/20160309142947/http://www.canaktan.org/yonetim/yonetim-teorileri/taylor.htm> ,(26.10.2018).

Özet olarak etik ve yargı oluşum ilişkisi bilimsel yönetim düşüncesinin gelişim süreci ve endüstrileşme süreci ile geliştiği görülmektedir. Etik yargı ilişkisinde temel düşüncenin insan faktöründen doğduğu görülmektedir. Birey, sosyolojik olarak toplumların ve devletlerin mensubu olduğu en küçük hücredir. Dolayısı ile bireylerin insani ilişkileri ve eylemleri mensubu olduğu toplum ve devletleri etik ihlallerinde hukuki sözleşmeleri hazırlamaya ve uygulamaya sevk etmiştir. Kuçuradi'ye göre insan etik ilişkisi şöyle tanımlanmaktadır: “İnsanlar arası ilişki türlerinin bir tanesi ve en temelde olanı: belirli bütünlükte bir kişinin belirli bütünlükte başka bir kişiyle ya da en geniş anlamda insanlarla yüz yüze geldiği veya gelmediği insanlarla,değer sorunlarının söz konusu olduğu ilişkisidir.”²³Dolayısı ile, etik insan ilişkisi bireyle başlayıp, diğer bireyler, toplum ve hukuki anlamda devlet sözleşmeleri olan yasal kanunlarla sürdürülmektedir.

2.2. Türkiye’de Yönetim Hukuku ve Etik İlişkisi

Türkiye’de kamu yönetimi Gözübüyük’ün ifadesi ile “yönetim; örgüt (teşkilat), yönetsel etkinlikler (idari faaliyetler) yönetme sevk ve idare anlamında kullanılmaktadır.”²⁴ Yönetim kavramı 1961 Anayasasında olduğu gibi, 1982 Anayasasında da 123.,125. ve 126.Maddelerinde kamu idaresinin işleyişi olarak tanımlanmıştır.²⁵ Türkiye’de yönetsel yargı Osmanlı dönemindeki “Şurayı Devlet” ile başlar, bunu 1868 Danıştay, 1876 Anayasası, 1909 Danıştay Başkanlığı, Cumhuriyet döneminde ise 1924 Anayasası ile 669 sayılı “Şurayı Devlet” yasası ve 1925 tarihinde de ilgili yasanın 51.Maddesinde idare davalarına bakması için kurulan “Danıştay” kurumu izlemiştir. 1961 Anayasasında ise danıştaylı yönetsel yargı sistemi benimsenmiştir²⁶.1982 Anayasasında ise 2576 Sayılı Bölge İdari Mahkemeleri kurulmuştur. Türkiye’de idari yargı etik ilişkisi anayasada kanunlarla güvence altına alınmış olup, bunu uluslararası etik sözleşmeleri izlemiştir.²⁷

2.2.1. Türk Kamu Yönetiminde Hukuki Olarak Etik Alt Yapısı

Türkiye’de yönetim hukuku daha çok “Kamu Yönetimi” alanında gelişim göstermiştir. Bu bağlamda Kamu yönetimi ve etik anlayışının hukuki altyapısı aşağıda belirtilen kanun

²³Kuçuradi, Ioanna (2015), Etik, (6.Bsk.), Ankara: Türkiye Felsefe Kurumu Yayınları, s. 3.

²⁴Gözübüyük, A.Şeref (2001), Yönetim Hukuku (15.bs.), Ankara: Turhan Kitabevi, s.1.

²⁵Gözübüyük, A.Şeref (2001), Yönetim Hukuku, a.g.e, s.1.

²⁶Gözübüyük, A.Şeref (2010), Yönetsel Yargı, Ankara: Turhan Kitabevi (30.bs.),ss.1314.1516.17.41.

²⁷“Türkiye’de Yönetim Hukuku ve Etik İlişkisi”, çalışmanın bir sonraki bölümü olan “Türk Kamu Yönetiminde Hukuki Olarak Etik Alt Yapısı”bölümünde ilgili kanun maddeleri ve uluslararası etik sözleşmeleri ile birlikte belirtilmiştir. Bu bölümde etik ile ilgili kanun maddeleri tekrardan kaçınmak için mükerrer olarak verilmemiştir.

maddelerinden oluşmaktadır. Bunlar; Anayasa'nın 10.Maddesi²⁸,129.Maddesi²⁹ ve 137. Maddeleri.³⁰ Türk Kamu Yönetimi yapısında "Etik" anlayışı ve uygulamaları yukarıda belirtilen ilgili kanun maddelerinin yanı sıra, 657 Sayılı "Devlet Memurları Kanununun"³¹ ilgili maddeleri olan 29.Madde³², 30.Madde³³ ve 31.Maddelerini³⁴,5237 Sayılı "Türk Ceza Kanunu"³⁵, 2531 Sayılı "Kamu Görevlerinden Ayrılanların Yapamayacakları İşlere Dair Kanun"³⁶, 1156 "Sayılı Kanuna Mugayir Tahakkuk ve Tediye Muamelatını İhbar Edenlere İkramiye İtasına Dair Kanun"³⁷, 3628 Sayılı "Mal Bildiriminde Bulunulması, Rüşvet ve Yolsuzluklarla Mücadele Kanunu"³⁸, 4982 Sayılı "Bilgi Edinme Hakkı Kanunu"³⁹, 5018 sayılı "Kamu Mali Yönetimi ve Kontrol Kanunu"⁴⁰, 5176 Sayılı "Kamu Görevlileri Etik Kurulu Kurulması Hakkında Kanun"⁴¹, Kamu Görevlileri Etik Davranış İlkeleri ile Başvuru Usul ve Esasları Hakkında Yönetmelik⁴², 2007 tarihli "Kamu İç Kontrol Standartları Tebliği"⁴³ ve Türkiye'nin Taraf Olduğu Uluslararası Anlaşmalar⁴⁴ izlemiştir. Günümüzde

²⁸T.C. Anayasasının 10. Maddesi: "Herkes, dil, ırk, renk, cinsiyet, siyasi düşünce, felsefi inanç, din, mezhep ve benzeri sebeplerle ayırım gözetilmeksizin kanun önünde eşittir".

²⁹T.C. Anayasasının 129. Maddesi: "Memurlar ve diğer kamu görevlileri Anayasa ve kanunlara sadık kalarak faaliyette bulunmakla yükümlüdürler".

³⁰T.C. Anayasasının 137. Maddesi: "Kamu hizmetlerinde herhangi bir sıfat ve suretle çalışmakta olan kimse, üstünden aldığı emri, yönetmelik, tüzük, kanun veya Anayasa hükümlerine aykırı görürse, yerine getirmez ve bu aykırılığı o emri verene bildirir. Ancak, üstü emrinde ısrar eder ve bu emrini yazı ile yenilerse, emir yerine getirilir; bu halde, emri yerine getiren sorumlu olmaz. Konusu suç teşkil eden emir, hiçbir suretle yerine getirilmez; yerine getiren kimse sorumluluktan kurtulamaz". Ayrıca Bkz. Türkiye Cumhuriyeti Anayasası (2018), Etik ile ilgili maddeler:10,129,137,URL:<https://www.tbmm.gov.tr/anayasa/anayasa82.htm> ,(27.10.2018).

³¹ T.C. 657 Sayılı Devlet Memurları Kanunu (2018),

URL: <http://www.mevzuat.gov.tr/MevzuatMetin/1.5.657.pdf> ,(28.10.2018)

³²Hediye alma, menfaat sağlama yasağı: Madde 29:Devlet memurlarının doğrudan doğruya veya aracı eliyle hediye istemeleri ve görevleri sırasında olmasa dahi menfaat sağlama amacı ile hediye kabul etmeleri veya iş sahiplerinden borç para istemeleri ve almaları yasaktır. (Ek fıkra: 25/5/2004 - 5176/9 md.) Kamu Görevlileri Etik Kurulu, hediye alma yasağının kapsamını belirlemeye ve en az genel müdür veya eşiti seviyedeki üst düzey kamu görevlilerince alınan hediyelerin listesini gerektiğinde her takvim yılı sonunda bu görevlilerden istemeye yetkilidir.

³³Denetimindeki teşebbüsten menfaat sağlama yasağı: Madde 30:Devlet memurunun, denetimi altında bulunan veya kendi görevi veya mensup olduğu kurum ile ilgisi olan bir teşebbüsten, doğrudan doğruya veya aracı eliyle her ne ad altında olursa olsun bir menfaat sağlama yasaktır.

³⁴Gizli bilgileri açıklama yasağı: Madde 31 – (Değişik: 12/5/1982 - 2670/11 md.) Devlet memurlarının kamu hizmetleri ile ilgili gizli bilgileri görevlerinden ayrılmış bile olsalar, yetkili bakanın yazılı izni olmadıkça açıklamaları yasaktır.

³⁵5237 Sayılı "Türk Ceza Kanunu (2018), URL: <https://www.tbmm.gov.tr/kanunlar/k5237.html> ,(29.10.2018).

³⁶2531 Sayılı "Kamu Görevlerinden Ayrılanların Yapamayacakları İşlere Dair Kanun (2018),

URL: <http://www.mevzuat.gov.tr/MevzuatMetin/1.5.2531.pdf> ,(25.11.2018).

³⁷1156 "Sayılı Kanuna Mugayir Tahakkuk ve Tediye Muamelatını İhbar Edenlere İkramiye İtasına Dair Kanun" (2018),

URL: <http://www.mevzuat.gov.tr/MevzuatMetin/1.3.1156.pdf> ,(29.10.2018).

³⁸3628 Sayılı "Mal Bildiriminde Bulunulması, Rüşvet ve Yolsuzluklarla Mücadele Kanunu" (2018),

URL: <http://www.mevzuat.gov.tr> ,(29.10.2018).

³⁹4982 Sayılı "Bilgi Edinme Hakkı Kanunu, (2018). URL: <https://www.tbmm.gov.tr/kanunlar/k4982.html> ,(29.10.2018).

⁴⁰5018 sayılı "Kamu Mali Yönetimi ve Kontrol Kanunu" (2018), URL: <http://www.mevzuat.gov.tr> ,(29.10.2018).

⁴¹5176 Sayılı "Kamu Görevlileri Etik Kurulu Kurulması Hakkında Kanun"(2018),

URL: <http://www.mevzuat.gov.tr> ,(29.10.2018).

⁴² Kamu Görevlileri Etik Davranış İlkeleri ile Başvuru Usul ve Esasları Hakkında Yönetmelik (2018), Resmi Gazete, URL: <http://www.resmigazete.gov.tr/eskiler/2005/04/20050413-6.htm> ,(29.10.2018).

⁴³2007 Tarihli "Kamu İç Kontrol Standartları Tebliği" (2018),Resmi Gazete,

URL: <http://www.resmigazete.gov.tr/eskiler/2007/12/20071226-21.htm> ,(30.10.2018).

⁴⁴Türkiye'nin Taraf Olduğu Uluslararası Etik Anlaşmaları: 01 Şubat 2000; OECD Uluslararası Ticari İşlemlerde Yabancı Kamu Görevlilerine Verilen Rüşvetin Önlenmesi Sözleşmesi 4518 sayılı Kanunla onaylandı. 24 Mart 2001; İçeriğinde yolsuzlukla mücadeleyle ilgili öncelikli hedeflerinde yer aldığı Avrupa Birliği Müktesebatının Üstlenilmesine İlişkin Türkiye Ulusal Programının Uygulanması, Koordinasyonu ve İzlenmesine Dair Karar kabul edildi. 17 Nisan 2003; Yolsuzluğa Karşı Özel Hukuk Avrupa Konseyi Sözleşmesi 4852 sayılı Kanunla onaylandı. 10 Aralık 2003; Yolsuzluğa Karşı Birleşmiş

Türkiye’de etik ilişkileri ve etik sorunları yasaların tanıdığı çerçevede devletin belirlediği kamu görevlileri etik kurulu⁴⁵, kurumlarda oluşturulan etik kurulları ve yargı tarafından yürütülmektedir. Etik kurullarına dışarıdan Türkiye Barolar Birliği Disiplin Kurulu ve STK’lar da destek olmaktadır.

3.Yönetişim⁴⁶

Yönetişim kavramının bilim olarak gelişmesi 18.yy’da başlamıştır.⁴⁷Modern anlamda yönetişim kavramı içerikli olarak 1950’lerde Peter Drucker tarafından kullanılmıştır.⁴⁸ Yönetişim kavramı esasında mental olarak⁴⁹ zihinsel bir sürecin birçok paradigmaya bağlı olarak belirli bir plan dahilinde yönetilmesidir. Yönetişim kavramı günümüze kadar ki evrimsel gelişim sürecinde kavramsal ve işlevsel olarak evrime uğramış ve farklı teorilerde⁵⁰ anlam bulmuştur. Yönetişim kavramı zihinsel bir planlama sürecini içeren amaca yönelik bir faaliyettir. Bu bağlamda yönetişim kavramını ortak bir amaca ulaşmak ve belirlenen hedefleri gerçekleştirmek için yürütülen faaliyetler olarak tanımlayabiliriz.⁵¹Yönetişim faaliyetinin içerisinde planlama, strateji, eşgüdümleme/koordinasyon, beşeri ilişkiler, kurumsal yapı, iletişim, iş bölümü, aktör yöneticiler ve yönetilenler, iş bölümü/uzmanlaşma, yetki ve sorumluluklar, güdüleme, denetim, yaptırımlar, bilgi/araştırma, öğrenme/öğretme ve reorganizasyon gibi içerikler söz konusudur. Küresel dünyamızda yönetişim kavramı “birlikte yönetişim”, ”iyi yönetişim”, ”ağsal” ve “demokratik yönetişim” gibi zihinsel bütüncül yapı anlamlarını karşılamaktadır.

Yönetişim kavramı orijin olarak devlet/kamu yönetim organizasyon yapısı ile ortaya çıkmış bir kavram olup, bu kavram zihinsel olarak Dünya Bankası ve Birleşmiş Milletler gibi kuruluşlarda geliştirilmiştir. Küresel yapıya göre şekillenen yönetişim kavramı sonraki süreçlerde işlevsel olarak içerisine STK’ları da alarak demokratik, çağdaş, katılımcı, rekabetçi ve birliktelik esasına dayalı olarak gelişen bir yapıya kavuşmuştur. Günümüzde yönetişim

Milletler Sözleşmesi Türkiye tarafından imzalandı.14 Ocak 2004; Yolsuzluğa Dair Ceza Hukuku Avrupa Konseyi Sözleşmesi 5065 sayılı Kanunla onaylandı. Bkz. Türkiye Etik Kurulu, URL: <http://www.etik.gov.tr/> (10.10.2018).

⁴⁵Kamu Görevlileri Etik Kurulu, URL: <http://www.etik.gov.tr> ,(29.10.2018).

⁴⁶Bu bölüm yazar Orhan Alav’ın “Türkiye’de Kurumsal Açık Erişim Arşiv Yönetişimi Üzerine Bir Araştırma ve Model Önerisi” isimli yayımlanmış Doktora tezinden alınmıştır. Bkz. Alav,Orhan (2018), Türkiye’de Kurumsal Açık Erişim Arşiv Yönetişimi Üzerine Bir Araştırma ve Model Önerisi (Doktora Tezi), Isparta: Süleyman Demirel Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, İşletme Yönetim Organizasyon A.B.D.

⁴⁷Özalp, İnan, Mehmet Şahin, Güneş Nazire Zeytinoğlu ve başkaları (2011), Yönetim Organizasyon, Eskişehir: Anadolu Üniversitesi Yayınları, s.3.

⁴⁸Koçel, Tamer (2003), İşletme Yöneticiliği: Yönetim ve Organizasyon Organizasyonlarda Davranış Klasik-Modern-Çağdaş ve Güncel Yaklaşımlar, İstanbul: Beta Yayınevi,s.21.

⁴⁹Holsapple, Clyde W., K.D. Joshi (2008), Knowledge Management: Knowledge Management Ontology (Editor: Jennex, Murray), New York: Information Science Reference, p.1200.

⁵⁰Koçel, Tamer (2003), İşletme Yöneticiliği, a.g.e.,s.20.

⁵¹Kurulgan, Mesut (2015), Çağdaş Bilgi-Belge Merkezlerinde Yönetim ve Organizasyon, Ankara: Türk Kütüphaneciler Derneği, s.63.

faliyetleri küresel ve ağsal düzdünya yapısına göre gelişim göstermiş olup bu yapılanmada yönetim faaliyetlerinde tek bir aktör tarafından yürütülen egemen bir otoritenin olmadığı bunun yerine çoğul aktörler arasındaki karşılıklı bağımlılık üzerinde uzlaşmaya varılan birlikte yönetilen bir organizasyon yönetim yapısı söz konusudur. Bu bağlamda küresel dünyanın ekonomik ve sosyal istemlerine göre gelişen günümüz yönetim faaliyetleri kurumsal yapının amaçlarına göre kamu, özel ve gönüllü sektörler arasındaki bulanıklaşmış sınırları, eylemleri ve kontrolün çoğullaşmış yeni biçimleri olarak görülebilmektedir.⁵² Kamu yönetimi ve işletme açısından yönetim kavramı; kaynakların en uygun biçimde yönetilmesi veya sevk ve idare edilmesi eylemidir. Diğer ifade ile organizasyon hedeflerine etkin ve verimli olarak ulaşılması amacıyla, yönetim fonksiyonları olan planlama, örgütlenme, yürütme, koordinasyon ve kontrol faaliyetlerinin en iyi şekilde yerine getirilmesidir.⁵³

3.1.Yönetişimin Tarihçesi (Arka Planı) Kuramsal Temelleri

Tarihi kronolojiye göre “yönetişim” kavramının kuramsal temelleri milattan önceki dönemleri içermesine karşın, çalışmanın sınırları ve içeriği yönüyle “yönetişim” kavramının başlangıç temelleri milattan sonraki dönem itibarı ile ele alınmıştır.

Yönetişim kavramının modern çağdaki başlangıç sürecinin 18.Yüzyıl (1715-) İngiltere’sinin sanayileşme devrimleri ile şekillendiği görülmektedir. İngiltere’nin fosil yakıtları buhar teknolojisi ile birlikte sanayide kullanması, ardından 1789 Fransız İhtilali ile Avrupa’da başlayan insan haklarındaki demokratik iyileşmeler ile birlikte üretim, pazar ekonomisi, liberal devlet yapıları, demokrasi ve hukuk alanlarındaki iyileşmeye bağlı gelişmeler beraberinde Avrupa ve dünyanın hızla değişimine ve dönüşümüne neden olmuştur. Yönetişim kavramının temellerine baktığımızda öncü olarak John Locke’nin “liberal devletçilik” teorileri,⁵⁴ Adam Smith’in “ulusların zenginliği”⁵⁵, David Hume’nin “esnek liberal ekonomi teorileri” ve İskoç aydınlanmasının⁵⁶ izlediği görülmektedir. Ardından da ihtiyaca binaen insanların birlikte çalışma ihtiyacı ve gereksinimi zorunluluğunu doğuran 18.yy’da oluşan fabrikalaşma neticelerine dayalı olarak modern yönetim teorileri doğmuştur. Modern

⁵²Güzelsarı, Selime, (2003), Neo-Liberal Politikalar ve Yönetişim Modeli, Amme İdaresi Dergisi, Sayı: 2, Cilt: 36, s.20, URL: http://www.todaie.gov.tr/resimler/ekler/44e896bfb6317b6_ek.pdf?dergi=Amme%20DDaarsi%20Dergisi (2.6.2015).

⁵³Yaşar, Şebnem (2015), Yönetim Düşünce Sistemi, URL:http://webcache.googleusercontent.com/search?q=cache:%209y_divHTMGkKJ:%20kisi.deu.edu.tr/userweb/feYZa.tekinbas/i%25C5%259Fletme%2520y%25C3%25B6netimi.ppt+%&cd=9&hl=tr&ct=clnk&gl=tr (20.7.2015).

⁵⁴John Locke (2015), Liberal Devlet Yapı İnşaaı, Vikipedi Ansiklopedisi, URL: https://tr.wikipedia.org/wiki/John_Locke (16.6.2015).

⁵⁵Adam Smith (2015), Ulusların Zenginliği, Vikipedi Ansiklopedisi, URL: https://tr.wikipedia.org/wiki/Adam_Smith (16.6.2015).

⁵⁶David Hume (2015), İskoç Aydınlanması, Vikipedi Ansiklopedisi, URL: https://tr.wikipedia.org/wiki/David_Hume (16.6.2015).

anlamda 18. yüzyıl yönetim teorilerinin başlangıcı olarak düşünüldüğünde günümüz modern yönetim organizasyon yapılarının kronolojik evrimsel gelişiminde Adam Smith (1776), David Hume (1790), Eli Whitney (1799) ve birçok aydının bilimsel yöntem ve yönetim organizasyon içerikli çalışmaları yer almaktadır. Yönetim kavramının bilimsellik kazanmasında 18.yy İngilteresi ve kıta Amerika'sının üretimde makinalaşması ile birlikte James Walt (1819) ve Matthew Robinson Boul'tun (1842) makinalaşmaya yönelik yönetim teorilerinin yerini sonraları bilimsel yönetim teorileri almıştır.⁵⁷Bilimsel yönetim organizasyon teorileri ve bunların uygulanabilirliği ise,19.yy'da aşırı fabrikalaşma ile birlikte ortaya çıkan sorunlarla birlikte başlangıç göstermiştir. Üretimde makinalaşma ve ardından da fabrikalaşma imâlata bağlı seri üretim ile birlikte iş, iş akışı, işbölümü, standartlar, üretim planlaması, personel eğitimleri, istatistik kayıt verileri, iş etüdü ve üretim sürecinin tamamını kapsayan bir yönetim organizasyon planlaması ve modern yönetim içerikleri oluşturulmuştur.⁵⁸Günümüzün küresel çağında modern yönetim kavramının literatürde içerikli bir şekilde 1950'lerde Peter Drucker tarafından tanımlandığı görülmektedir.⁵⁹ Yönetim kavramı orijin olarak kamu kökenli olup "birlikte yönetim" anlamını taşımaktadır. Bilimsel yönetim düşüncesinin gelişim süreci aşağıda verilen Tablo 1'de kronolojik olarak belirtilmiştir.

Tablo 1. Bilimsel Yönetim Düşüncesinin Gelişim Süreci

Geleneksel (Klasik) Yaklaşım (1880-1930)	<ul style="list-style-type: none"> • Bilimsel Yönetim Yaklaşım (F.W.Taylor) • Yönetim Süreci Yaklaşımı (H. Fayol) • Bürokrasi Yaklaşımı (M. Weber)
Davranışsal (Neo-Klasik) Yaklaşım (1930-1950)	<ul style="list-style-type: none"> • Hawthorne Araştırmaları (F.Roethlisberger –E. Mayo) • X-Y Kuramı (D.McGregor) • Olgun ve Olgun Olmayan Kişi Modeli (C.Argyris) • Sistem1- Sistem 4 Yaklaşımı (R. Likert)
Modern Yaklaşım (1950-1970)	<ul style="list-style-type: none"> • Sistem Yaklaşımı • Durumsallık Yaklaşımı
Çağdaş (Postmodern) Yaklaşım (1970-)	<ul style="list-style-type: none"> • Toplam Kalite Yönetimi (TKY) • Temel Yetenek • Dış Kaynaklardan Yararlanma • Organizasyonların Yeniden Yapılandırılması

⁵⁷Özalp, İnan., Mehmet Şahin, Güneş Nazire Zeytinoğlu ve başkaları (2011), Yönetim Organizasyon, Eskişehir: Anadolu Üniversitesi Yayınları, s.24.

⁵⁸Özalp, İnan (2011), Yönetim Organizasyon, a.g.e., ss.23-26.

⁵⁹Koçel, Tamer (2003), İşletme Yöneticiliği: Yönetim ve Organizasyon Organizasyonlarda Davranış Klasik-Modern-Çağdaş ve Güncel Yaklaşımlar, İstanbul: Beta Yayınevi,s.21.

	<ul style="list-style-type: none">• Yığışım Organizasyonu• Değişim Mühendisliği• Örnekendirme• Personeli Güçlendirme• Küçülme ve Kademe Azaltma• Öğrenen Organizasyonlar• Sanal Organizasyonlar• Dönüşümcü Önderlik Yaklaşımı
--	--

Kaynak: Mesut Kurulgan (2015)⁶⁰

3.2. Etkin Kamu Yönetişimi Arayışı ve Yönetişim Yaklaşımı

Kamu yönetimi siyasal örgütlenmenin yürütme ile görevli organının denetiminde anayasanın devlete yüklediği kamu hizmetlerini yerine yetirmekle yükümlü örgütler bütünüdür. Diğer bir ifade ile anayasanın devleti görevlendirdiği kamu hizmetlerini yine anayasanın temel ilkeleri çerçevesinde ve yasaların imkan verdiği şekilde yürütmekle yükümlü kurum, kuruluş ve örgütler bütünüdür⁶¹. Kamu yönetimi; devlet denen aygıtta yapısal ve işlevsel değişim ve dönüşümün devam ettirilebilmesidir.⁶² Yakın geçmişte ve günümüzde geleneksel kamu yönetişim anlayışı ve uygulamaları neo-liberal yapıya ve çevresel değişimler karşısında ihtiyaçlara cevap veremediği için katı, hiyerarşik ve bürokratik kamu yönetimi anlayışı ve uygulamaları daha esnek, piyasa tabanlı kamu yönetimine doğru evrilmiştir.⁶³ Kamu yönetiminde değişimin ortaya çıkmasını kaçınılmaz kılan faktörler; insanın ihtiyaçlarının değişmesi ve zamanla artması, kamu politikalarının siyasallaşması, geleneksel bürokrasinin ihtiyaçlara cevap verememesi, kamu yönetiminin performans bağlamında saygınlığını ve değerini yitirmesi, ekonomi ve siyaset anlayışında ortaya çıkan değişiklikler, bireye ve sivil topluma verilen ehemmiyetin artması gibi unsurlarla açıklanabilir.⁶⁴ Günümüzde etkin kamu yönetişimi yapılanması çevresel ihtiyaçlara cevap verebilecek, sürdürülebilir rekabet koşullarına uyum sağlayabilecek daha stratejik ve etkili dinamik bir yapıda inşa edilmelidir. Bu bağlamda yeni ve etkin kamu yönetişim model yapılarında hedef kitlesi piyasa odaklı yapısalılıkta katılımcı olarak sivil toplum örgütleri ile işbirliği yapabilen, elindeki kaynakları rasyonel kullanabilen, koordine edebilen ve

⁶⁰Kurulgan Mesut (2015), Çağdaş Bilgi-Belge Merkezlerinde Yönetim ve Organizasyon, Ankara: TKD, Yayınları, s.69.

⁶¹Dursun, Hatice (2018), Kamu İdarelerinde Hakim Olan Yönetim Yaklaşımları, Endorun dergisi, Sayı.2, Cilt.2, s.20-21, URL: <http://dergipark.gov.tr/download/article-file/565771> ,(4.11.2018).

⁶²Akyel, Recai, Hacı Ömer Köse, (2010), Kamu Yönetiminde Etkinlik Arayışı: Etkin Kamu Yönetimi İçin Etkin Denetimin Gerekliği, Türk İdare Dergisi, Sayı.466, s.9, URL:<http://www.tid.gov.tr/Makaleler/466recaiakyelgi.pdf> ,(21.11.2018).

⁶³Özer, M. Akif (2005), Günümüzün Yükselen Değeri: Yeni Kamu Yönetimi, Sayıştay Dergisi, Sayı,10-12 Cilt.59,s.4, URL: <http://www.acarindex.com/dosyalar/makale/acarindex-1423911644.pdf> ,(5.11.2018).

⁶⁴Dursun, Hatice (2008), Kamu İdarelerinde Hakim Olan Yönetim Yaklaşımları..., a.g.e. s.22.

denetleyebilen etkin ve verimli bir yapının inşası ve uygulanabilirliği esasına dayalı bir yapı esas alınmalıdır.⁶⁵Kamu yönetiminde etkinliğin sağlanabilmesinde ana unsurların başında etik ve rasyonel yapılanmaya dayalı kurumsal yapılı, iyi yönetim anlayışının hakim kılınması esas alınmalıdır. Aksi durum yapılanmalarda yönetsel ve etiksel entropiler oluşacaktır.

3.2.1.Kamu Yönetiminde Etkin Olmayan Koşullar/Olanaklar ve Etik İlişkisi

Kamuda etik değerlere bağlılık, halkın kamu kurumlarına, siyasete ve yargıya karşı güven duymasını sağlayan bir işleve sahiptir. Türkiye’de 2004 yılında çıkarılan 5176 sayılı Kanun ile kurulan Kamu Görevlileri Etik Kurulu, kamu yönetiminde etik ilkelerin yerleşmesine ve daha şeffaf, tarafsız, dürüst, hesap verebilir ve kamu yararını esas alan bir kamu hizmeti anlayışına katkı sağlamak amacıyla çalışmaktadır.⁶⁶Ayrıca anayasanın 10. ve 137. Maddelerinde etik değerleri eşitlik ilkesinin korunması ve kamu organizasyonlarının yozlaşmasını önlemeye yönelik kanunsuz emir olarak belirtilerek etik ile ilişkilendirilerek değerlendirilmiştir.⁶⁷Ayrıca Türkiye’nin de üye olduğu Birleşmiş Milletler Genel Kurulu, 12 Aralık 1996 tarihinde, Yolsuzluğa Karşı Eylem Planının bir unsurunu oluşturan, 51/59 sayılı kararıyla kamu görevlilerinin etik kuralları konusunda üye ülkelere tavsiye kararı olan ve “Ülkelerin Kamu Görevlilerinin Etik Kodu” olarak adlandırılan etik tavsiye kararları⁶⁸ kamuda etkin olmayan koşullara karşı çıkartılmış bir tavsiye karardır. Çalışmada; kamu yönetim yapılarındaki öne çıkan sorun alanlarını ve etkin olmayan koşul ve olanakları yönetim başarı koşullarının aşınması veya yönetememe, kurumsal politikaların uygulama yetersizliği, kaynakların etkili kullanılamaması, politik yaklaşım eksikliği, süreçsel mükemmellik sorunu, etkin olmayan yönetsel uygulamalar veya teknikler ve stratejik tercih/üretken strateji yetersizlikleri etik ilişkileri ile birlikte değerlendirdik.

3.2.1.1.Yönetim Başarı Koşullarının Aşınması/Yönetememe ve Etik İlişkisi

Kamuda yönetim başarı koşulları ve organizasyon yapısının yönetilememesi kamu organizasyonun bütünsel yapısında değerlendirilmelidir. Bu bağlamda kamu organizasyonlarda yapının yönetilememesi yönetim başarı koşullarının aşınmasından

⁶⁵Akyel, Recai, Hacı Ömer köse, (2010), Kamu Yönetiminde Etkinlik Arayışı...a.g.e, .s.12

⁶⁶Koçak, Süleyman Yaman.,Gülçin Yüksel (2010), Türk Kamu Yönetiminde Etik ve Kamu Görevlileri Etik Kurulu , Bilgi Sosyal Bilimler Dergisi, Sayı.2, s.74, URL:<http://dergipark.gov.tr/bilgisosyal/issue/29131/311596> ,(5.11.2018).

⁶⁷Türkiye Cumhuriyeti Anayasası (2018),

Etik ile ilgili maddeler:10,129,137,URL:<https://www.tbmm.gov.tr/anayasa/anayasa82.htm> ,(24.11.2018).

⁶⁸ Koçak, Süleyman Yaman.,Gülçin Yüksel (2010), Türk Kamu Yönetiminde Etik...a.g.e,s.79.

kaynaklanmaktadır. Organizasyonlarda yönetim yapılarında zamanla oluşan aşınmalar sonucunda yönetim odağında bozulmalar meydana gelmektedir. Bu durumun ana nedenleri arasında yapının kendi dinamiklerini yenileyememesi ve yapı içerisindeki yozlaşma görülebilmektedir. Organizasyonlarda yönetim yapısının aşınması ve organizasyonun yönetilemeyişinde kurumsal politikaların uygulama yetersizliği, kaynakların etkili kullanılamaması, politik yaklaşım eksikliği, süreçsel sorunlar, etkin olmayan yönetsel uygulamalar ve teknikler, stratejik tercihler ve üretken strateji yetersizlikleri gibi birçok parametre söz konusudur. Kamu organizasyonlarda yönetim başarı koşullarının aşınmasında; organizasyon yapısının kurumsal değerlerinin aşınması, karar verici aktör ve yöneticilerin yönetim yetilerinden yoksun oluşları ve keyfi davranışları, yönetim parametrelerinin bozulması, organizasyonun kendisini reorganize edememesi, çağın yenilikçi değişen yapısına ve rekabetçi koşullara ayak uyduramamak ve yapının kendisini çağdaş koşullarda konumlandıramayışı gibi özellikler organizasyonları yönetilemez hale getirmektedir. Bu değerlerin aşınmasının temel nedenleri arasında ise organizasyonun örgütsel yönetim yapısında temel etik değerlerinden yoksun oluş ve organizasyonlardaki görev ve rol dağılımların etik dışı uygulamalara tabi olması önde gelmektedir.

3.2.1.2. Kurumsal Politikaların Uygulama Yetersizliği ve Etik İlişkisi

Kamu yönetim organizasyon yapılarında kurumsal yapı ve buna bağlı olarak oluşturulan politikalar önemlidir. Bu bağlamda organizasyonların kurumsal yapılarının yanında uygulanabilir kurumsal politikaları yapının sürdürülebilirliği veya yaşam sürecinin sonlanmasında belirleyici unsurları oluşturmaktadır. Organizasyonlarda yönetim başarılarının önündeki engellerden biri olan kurumsal politikaların uygulama yetersizliği birçok nedene dayanmaktadır. Bu durumun en başında örgütsel yapıyı yöneten karar verici aktör konumundaki kişiliğin yetersiz oluşu ve etik dışı uygulamaları etkin kılmasının yanında aktör kişinin iç ve dış çevresel faktörleri, yeni teknolojileri, dinamikleri ve değişkenliği anlayamaması ve organizasyonu yönetememesi. Organizasyonlarda kurumsal politikaların uygulanamayışında ve başarısızlığın nedenlerini Paul McDonald şöyle ifade etmektedir; değişimi gözardı etmek, zayıf iletişim, tavır yanlışlıkları, sorumluluktan kaçınmak.⁶⁹ Organizasyonlarda kurumsal politikaların uygulama yetersizlikleri örgütsel yapının yönetim başarıları önündeki engelleyicilerden kaynaklanmaktadır. Organizasyon yapılarının

⁶⁹McDonald, Paul (2016), 4 Common Change Management Failures Managers Need to Avoid, CPA Practice Advisor, EBSCO, August 1, p.26, URL: <http://web.a.ebscohost.com/ehost/pdfviewer/pdfviewer?vid=12&sid=72813e34-4d6e-463b-b86a-27ab3a9e106b%40sessionmgr4010&hid=4109> , (11.10.2016).

kendilerini anlayabilmeleri rasyonel yapılı bilimsel yönetim stratejileri ve yönetim uygulamaları, kurumsal politikalarından ve hukuki altyapıdan yoksunluk temel sorunlar olarak düşünülebilir.

3.2.1.3.Kaynakların Etkili Kullanılmaması ve Etik İlişkisi

Kamuda organizasyonlarının sürdürülebilirliği yaşamsal kaynakları olan fiziki ve beşeri/insan kaynaklarının verimli kullanımına bağlıdır. Bu kaynaklar üst düzey stratejik planlama dahilinde kullanılmaz ve etik anlayışa dayalı yapıda adil ve iyi yönetilemez ise organizasyon gücünü kaybeder ve organizasyonun yaşam süreleri tehdit altına girebilir. Bu bağlamda organizasyonların yönetim süreçlerindeki başarısızlıkları beşeri yapıda planlanan stratejilerin büyük çoğunluğunun hayata geçirilememesinden kaynaklanmaktadır.⁷⁰ Organizasyonlar beşeri kaynaklarını yapı içerisindeki pozisyon, kişisel özellikler, uzmanlık, bilgiyi kontrol ve elde etmek⁷¹ gibi stratejik yönetsel yapılanma ve sorun çözme potansiyelinde değerlendirmelidirler. Bu durumun tersi negatif durumda örgütsel yapıda yönetişememe problemi doğabilir. Kamu organizasyonlarda kaynakların etkili kullanılmayışındaki bir diğer önemli yapısal etken de hukuksal yapılanmanın eksik bırakılması ve/veya çağın gereksinimlerine göre güncellenemeyişi, organizasyonun etik dışı davranışlara girerek siyasallaşması, çıkar odaklarının rol dağılımlarını ele geçirmesi gibi benzeri sorun alanları organizasyonun verimini ve varlığını tehdit ederek organizasyonu stratejik olarak amaç ve hedeflerden yoksun bırakabilir.

3.2.1.4. Politik Yaklaşım Eksikliği ve Etik İlişkisi

Kamu organizasyonları için politika üretebilmek ve/veya politik yaklaşım sergileyebilmek küresel dünyada önemli bir meziyettir. Çünkü, günümüzde çağdaş kamu organizasyonları çok fazla değişken parametrelere bağlı olarak yapısal varlıklarını konumlandırmakta ve sürdürmektedirler. Bu bağlamda kamu organizasyonları sürdürülebilir yapılarını oluşturmak ve devam ettirebilmek için kendi iç dinamiklerinde dinamik stratejilerin uygulamalara egemen kılındığı yapıda politikalar üretebilmeli ve politik yaklaşımlar sergileyebilmelidir. Kamu organizasyonlarının bunları yapabilmeleri esasında bilgi

⁷⁰Kılıç, Mustafa, Volkan Erkan (2006), Stratejik Planlama ve Dengeli Performans Yönetimi Yaklaşımları Bir Arada Olabilir mi?, Ticaret ve Turizm Eğitim Fakültesi Dergisi Yıl: 2006, Sayı: 2, s.78.

⁷¹Bayrak, Sebahat (2001), Yönetimde Bir İhmal Konusu Olarak Güç ve Güç Yönetimi –II, Süleyman Demirel Üniversitesi İktisadi ve İdari Bilimler Fakültesi Dergisi, Sayı: 1, Cilt: 6, s.24, URL: <http://dergipark.gov.tr/download/article-file/195130> ,(1.11.2018).

donanımları ve stratejik düzeyde bilgi yönetimleri⁷² ile doğrudan ilintilidir. Kamu organizasyonları politik yaklaşımlarını evrensel etik değerlerinin hakim olduğu uluslararası sözleşmelere⁷³ dayalı olarak hukuk sistemlerini uygulamalara egemen kılarlar ise daha güçlü hale geleceklerdir. Aksi takdirde kamu organizasyonlarda politika üretemeyen ve politik yaklaşım eksikliği olan ve oyun teorisi ortaya koyamayan kamu organizasyonların başarı şansları düşük olacaktır.

3.2.1.5. Süreçsel Mükemmellik Sorunu ve Etik İlişkisi

Sıradan organizasyonların dışındaki yapılarda yönetim uygulamalarının süreçsel mükemmellik sorunları vardır. Üst düzey çağdaş kamu organizasyonlarda yönetimler organizasyon yapılarında daima en iyi ve hatasız bir yapıyı oluşturmayı hedefler. Hedeflenen mükemmel yapının oluşturulması zihinsel olarak başlar ve kurumsal yapıda devam eden bir süreci kapsar. Kamu organizasyonların mükemmellik sorunu örgütsel yapının rasyonel inşası ve yapısal değerlerinin korunması ve sürekli iyileştirilmesi ile mümkün kılınabilir. Bunun için organizasyon yapıları kendi potansiyelleri ve sınırlarının yanında hedef kitesinin potansiyeli ve sınırlarını iyi tanıması ve yapılanmasını buna göre rasyonel ve beşeri ilişkiler ekseninde oluşturması gerekmektedir.

Organizasyonların mükemmellik sorunları genelde kurumsal yapılanma süreci ile başlar ve organizasyonun örgütsel yapısını etkileyen faktörler ve etiksel değerleri ile devam eder. Bunlar; organizasyonların yönetim modelleri, kaynakları, süreçsel büyüme eğilimleri, liyakat (etik) ve adalet, işbirlikleri, kurumsal yapı ve çalışanların performansı ve beklentileri, çalışanların özerkliği, esneklik, denetlenebilirlik, takım ruhu, lidere bağlılık ve geribildirim alınabilirlik gibi özellikleri içermektedir.⁷⁴

3.2.1.6. Stratejik Tercih/Üretken Strateji Yetersizliği ve Etik İlişkisi

Kamu yönetiminde örgütsel yapılarda uygulanan stratejiler bir nevi vizyon planlaması olup, vizyon; temel değerler ve hedefler ekseninde geliştirilen strateji ve pratiklerin biçimlenmesine yardımcı olan, yön gösteren ifadelerdir.⁷⁵ Üretken stratejiler ise misyonun devamı için ortaya çıkan gelişmelere göre sorun çözmeye odaklı rekabete bağlı

⁷²İnce, Mehmet., Ercan Oktay (2006), Bilginin Bir Stratejik Güç Olarak Önemi ve Örgütlerde Bilgi Yönetimi, Selçuk Üniversitesi, Karaman İ.İ.B.F. Dergisi, Sayı: 10, Cilt: 9, ss.19-20, URL: <http://dergi.kmu.edu.tr/userfiles/file/haziran2006/2.pdf> , (8.6.2015).

⁷³Odyakmaz, Zehra., Oğuzhan Güzel (2013), İdarenin Uygulamaları Bakımından İdare, Etik ve Ahlâk, Ankara Barasu Dergisi, Sayı.3, s.24, URL: <http://dergipark.gov.tr/download/article-file/398102> , (5.11.2018).

⁷⁴Blanchard Araştırmaları (2011), Çalışan İş Tutkusu: Önce Kendi Kurumunuzdaki Mükemmellik Kaynaklarını İnceleyin, URL: <http://www.blanchard.com.tr/public/article-detail.aspx?iid=33> , (9.6.2015).

⁷⁵Papatya, Gürçan (1998), Vizyon: Hayal ve gerçek arasındaki gerilim-eleştirel bir yaklaşım denemesi, Süleyman Demirel Üniversitesi, İ.İ.B.F. Dergisi, Sayı: 3, s.124.

olarak gelişen ve katma değer yaratabilen üst akıl planlamalarıdır. Kamu organizasyonlarında stratejik tercih ve üretken strateji öğrenme, bilgi akışı ve bilgi yönetimi demektir.⁷⁶ Üretken stratejide ise sürekli olarak yeni bilgiler elde eden öğrenen organizasyon yapısı söz konusu olup,⁷⁷ sürekli öğrenme süreci ile birlikte örgütsel yapı ile ilgili olarak içsel ve dışsal analizler yapılarak üretken stratejiler geliştirilir. Organizasyon yapılarında üretken stratejiler örgütsel yapının kurumsallığı ve yapı içerisindeki demokratik fikir özgürlüğü, kurum kültürü ve etiksel davranışların gelişmesine katkı sağlarlar. Organizasyonlarda demokratik bir ortamın sağlanması ve güvene dayalı iletişimin sağlanması liyakate ve yeteneklere dayalı rekabet anlayışı ve örgütsel yapının üretken stratejilerini belirlemede önemlidir. Ve böylelikle örgütsel yapıda bireysel ve örgütsel aktörel pozisyon ve rollerin konumlandırılması, hiyerarşi ve heterarşik yapının oluşturulması,⁷⁸ sorunların tespiti, etkileşim mekanizmaları, bilgi kullanımı, bilgi paylaşımı, ağsal yapılar ve etkileşimler, yapı içi üretken strateji ve tercihler kamu organizasyon yapılarında uygulanabilirse örgütsel yapı artarak güçlenecektir aksi durumda organizasyonun gelişimi ve yaşamsal varlığı tehdit altına girebilir.

SONUÇ

Çağdaş dünyada geleneksel kamu yönetim yapıları artık terk edilerek daha etkili yeni kamu yönetim yapıları geliştirilmiştir. Dünyada değişen kamu yönetimi anlayışının bir gereksinimi olarak ortaya çıkan ve devlet yönetimini elinde bulunduran siyasi organlardan bağımsız olan bu idareler ilk olarak ABD de, daha sonra Avrupa Birliği ülkelerinde oluşturulmaya başlanmıştır.⁷⁹ Türkiye’de de, dünyadaki gelişmelere paralel olarak son yirmi yılda “düzenleme, denetleme ve koruma” görevini üstlenen bağımsız idari otorite tipi kurumsal yapılanma, özerk ve bağımsız statüsüyle Türk kamu yönetimine özgün bir

⁷⁶Özler, Hayrettin., Derya Ergun Özler, Gülten Eren Gümüştekin (2006), Örgütlerde Etkileşim Mekanizmaları Kapsamında Bilgi Paylaşımı ve Ödüllendirme İlişkisi, Gazi Üniversitesi İktisadi ve İdari Bilimler Fakültesi Dergisi Sayı: 8, Cilt: 2, s.138.

⁷⁷Kanbur, Aysun (2008), Küreselleşme Sürecinde Post Modern Örgüt Yapıları, Süleyman Demirel Üniversitesi İktisadi ve İdari Bilimler Fakültesi Dergisi, Sayı: 3, Cilt: 13, s.397.

⁷⁸Demirtaş, Mine (2012), Yerel Yönetimlerde Bir Halkla İlişkiler Çalışması Olarak Sosyal Paylaşım Ağlarının Kullanımı: Üsküdar Belediyesi Örneği, e-Journal of New World Sciences Academy, Sayı: 4, Cilt: 7, s.294,

URL: <http://dergipark.ulakbim.gov.tr/nwsahuman/article/download/5000062399/5000058664>, (30.8.2015). Ayrıca Bkz. Heterarşi: Kamu Yönetimi kökenli bir terim olup; karşılıklı ilişki ve bağımlılık halindeki aktivitelerin eşgüdümünü ve kendi kendine organize olma etkinliklerini ifade etmektedir. Bu yönüyle heterarşi, kendi kendini organize eden yapıda, karşılıklı bağımlılık içinde bulunan, işlevsel bakımdan otonom olan sistemlerin, kurumların ve diğer birimlerin kendi kendini örgütlenme çabaları söz konusudur. Bu anlamda heterarşi, kişilerarası ağları (inter-personal networks), örgütlerarası koordinasyonu (inter-organizational coordination) ve sistemlerarası döngüyü (inter-system cycle) içermektedir. Ayrıca Bkz. Yüksel, M. (2000), Yönetişim (Governance) Kavramı Üzerine, Ankara Barosu Dergisi, Sayı.3, Cilt.58, s.146, URL: <http://www.ankarabarusu.org.tr/siteiler/ankarabarusu/tekmakale/2000-3/5.pdf>, (30.8.2015).

⁷⁹Aydoğdu, Vedat (2010), İdare Hukukunda Bağımsız İdari Otoriteler ve Kamusal Denetimi, Selçuk Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü Kamu Hukuku Anabilim Dalı (Yayımlanmamış Yüksek Lisans Tezi) s.16.

atmosfer getirmiştir.⁸⁰ Bu çalışmada Türk kamu yönetim yapılarında hukuk etik ilişkisi ve öne çıkan sorun alanlarını; yönetişim yaklaşımı, kamu yönetişimi, kamu yönetişiminde etkin olmayan koşullar/olanaklar ve etik ilişkisi, yönetim başarı koşullarının aşınması/yönetememe, kurumsal politikaların uygulama yetersizliği, kaynakların etkili kullanılamaması, politik yaklaşım eksikliği, süreçsel mükemmellik sorunu, stratejik tercih/üretken strateji yetersizliği ve sebepleri temel sorun alanları hukuki zeminde etik ilişkileri ile birlikte değerlendirilmiştir.

Çalışmada ortaya çıkan sonuç verileri;

- Türk kamu yönetişiminde etkin olmayan ana sebepler içerisinde siyasallaşan kamu yönetişim yapılarının çağdaş olmayan uygulamalara maruz kalması ve etik ilkelerinin hâla yeterince kurumsallaşamaması bir dezavantajdır.
- Türk kamu organizasyonlarında etiğin norimatif yapıdan çok betimleyici yapıda gelişmesi.⁸¹
- Türk kamu organizasyonlarının sorun alanlarını incelediğimizde etik ilkelerinin hâla istenilen seviyede olmadığı görülmektedir.
- Değişen dünya koşullarının diğer ülkelerde olduğu gibi Türkiye’de de kamu organizasyon yapılarını değişime zorlaması sonucunda uluslararası etik sözleşmelerinin kabul görmesi olumlu bir gelişmeler.
- Neo-liberal ekonomik yapıların devlet yönetişim yapılarını yapısal olarak değişime zorlaması sonucunda norimatif hukuk kuralları ve etik değerlerindeki gelişmesine katkı sağlamıştır.
- Kamu organizasyonları sürdürülebilir yapılarını koruyabilmeleri için bu organizasyonların birey, toplum ve üretim sürecindeki diğer organizasyonların taleplerine rasyonel yapılanma ile esnek yapıda cevap verebilme zorunluluğunu etik değerlerle birlikte yürütebilmesinin sağlanması gerekir.
- Geleneksel kamu organizasyonlarının hizmet sektöründen çıkarak daha üretken ve rekabete dayalı heterarşik yapıda yapılanmaya mecbur kalmaları etik ve beşeri ilişkileri geliştirmiştir.
- Kamu organizasyonların neo-liberal yapıya dayalı olarak varlıklarını sürdürebilmeleri için iç ve dış rekabete dayalı rasyonel ve stratejik yapıda yapılanma ve ulusal ve uluslararası sözleşmelere uyma zorunluluğu hukuksal altyapı ve etik sözleşmelerini güçlendirmiştir.

⁸⁰Aydoğdu, Vedat, (2010), İdare Hukukunda Bağımsız İdari Otoriteler..., .a.g.e., s.27.

⁸¹Küçüköğlü, Mübeyyen Tepe (2012),Etik Değerler ve Etiğin Kurumsallaşması,a.g.e.,s.180.

- Çağdaş kamu yönetim anlayışının geleneksel yapının dışına çıkarak dışarıdan hizmet alımı veya özel sektör organizasyonları ile ortak işbirliği içerisinde birlikte yönetim anlayışı içerisine girmeleri her ne kadar hukuk ve etik sözleşmelerini güçlendirse de istismara açık gayri etik dışı eylemlerin önü alınabilmelidir.
- Dünyanın endüstri devriminden çıkarak endüstri 4.0 denen bilgi teknolojilerine dayalı yüksek kalitede üretime geçmesi kamu yönetimlerinin siyasal ve hukuki altyapılarını değişime zorlaması olumlu bir gelişmedir.
- Devletlerin geleneksel kamu anlayışı ve yönetim yapılarının neo-liberal yapıya dayalı olarak değişime uğraması ve bu organizasyonların yönetim yapılarının uluslararası hukusal sözleşmelere dayalı olarak dünyanın öngördüğü şekilde daha şeffaf, kurum kültürü ve politikalarına dayalı etik anlayışta yapılanma zorunluluğu içerisine girmeleri olumlu bir gelişmedir.
- Kamu organizasyon yapılarının değişen dünyanın koşullarına ayak uydurabilmesi için hukuki ve her türlü altyapılarını, politikalarını, dinamik stratejilerini üretken ve etkin koşullarda yapılandırabilmeleri zorunluluğunda hissetmeleri olumlu bir gelişmedir.
- Kamu yönetim politikalarının tamamen siyasal zeminde hukuki ve etik altyapısında a kanunlar çerçevesinde belirlendiği bir yapı içerisinde olması gerekliliği gibi birçok parametre kamu yönetim alanlarında etkin kılınmalıdır.
- Kamu organizasyonlarını yöneten siyasi kurumların kamu organizasyonları üzerinde iş ve işlemlerini yürütürken telkin, baskı ve yönlendirme bulunmaktan da kesinlikle uzak kalması gerekmektedir.⁸²
- Sonuç itibarı ile Türk kamu yönetim yapıları hukuki olarak etik anlayışının yasalarla güvence altına alındığı sözleşmelere dayalı olarak yapılandırılarak güvenin üst düzeyde sağlanması gereklidir.
- Kamu organizasyon yönetim yapıları içerisinde dinamik stratejilerin yönetim uygulamalarına egemen kılındığı bir yapıda inşaa edildiği takdirde yeni kamu yönetim anlayışının başarılı olacağı düşüncesindeyiz.

⁸²Aydoğdu, Vedat (2010), İdare Hukukunda Bağımsız İdari Otoriteler..., s.60.

KAYNAKÇA

AB Etik Tavsiye Metni Horizaon-2020,

URL: http://ec.europa.eu/research/participants/data/ref/h2020/grants_manual/hi/ethics/h2020_hi_ethics-self-assess_en.pdf ,(23.11.2018).

Acar, Ahmet Gökhan (2000), Etik Değerlerin Kurumsallaştırılması Üzerine Bir Araştırma, İstanbul: İstanbul Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü İşletme Yönetimi ve Organizasyon A.B.D., Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi, Açık Erişim URL:<http://acikerisim.istanbul.edu.tr/bitstream/handle/123456789/25521/34578.pdf?sequence=1&isAllowed=y> ,(22.10.2018).

Adam Smith (2015), Ulusların Zenginliği, Vikipedi Ansiklopedisi, URL: https://tr.wikipedia.org/wiki/Adam_Smith , (16.6.2015).

Akçakaya, Murat, (2016), Bürokrasi Kuramları ve Türk Kamu Yönetiminde Bürokratik Sorunlar, Gazi Üniversitesi İktisadi ve İdari Bilimler Fakültesi Dergisi, 18/3, s.669-694, URL: <http://dergipark.gov.tr/download/article-file/286723> , (22.8.2018).

Aktan, Coşkun Can (2018), Klasik Organizasyon Yönetim Teorisi ve Bilimsel Yönetim Teorisi: Taylorizm, URL: <http://web.archive.org/web/20160309142947/http://www.canaktan.org/yonetim/yonetim-teorileri/taylor.htm> ,(26.10.2018).

Akyel, Recai, Hacı Ömer Köse, (2010), Kamu Yönetiminde Etkinlik Arayışı: Etkin Kamu Yönetimi İçin Etkin Denetimin Gerekliği, Türk İdare Dergisi, Sayı.466, s.9-45, URL:<http://www.tid.gov.tr/Makaleler/466recaiakyelgi.pdf> ,(21.11.2018).

Alav,Orhan (2018), Türkiye’de Kurumsal Açık Erişim Arşiv Yönetişimi Üzerine Bir Araştırma ve Model Önerisi (Doktora Tezi), Isparta: Süleyman Demirel Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, İşletme Yönetim Organizasyon A.B.D.

Ataman, Göksel, (2001), İşletme Yönetimi, Türkmen Kitabevi, İstanbul.

Avrupa Birliği (AB/EU) Etik Sözleşmesi (2018), URL: http://ec.europa.eu/research/participants/docs/h2020-funding-guide/cross-cutting-issues/ethics_en.htm , (23.10.2018)

Aydınların Biyografisi,17 ve 18. Yüzyıl (2018), Wkipedia, URL: <https://tr.wikipedia.org> ,(23.10.2018).

Aydoğdu, Vedat, (2010), İdare Hukukunda Bağımsız İdari Otoriteler ve Kamusal Denetimi (Yayımlanmamış Yüksek Lisans Tezi), Selçuk Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Kamu Hukuku Anabilim Dalı, Konya.

Bahar, Emel (2014), Meslek Etiği, Detay Yayıncılık, Ankara.

Birleşmiş Milletler (BM/UN) Etik Sözleşmesi, (2018), URL: <http://www.un.org/en/ethics> ,(23.10.2018).

Blanchard Araştırmaları (2011), Çalışan İş Tutkusu: Önce Kendi Kurumunuzdaki Mükemmellik Kaynaklarını İnceleyin, URL: <http://www.blanchard.com.tr/public/article-detail.aspx?iid=33> , (9.6.2015).

Bayrak, Sebahat (2001), Yönetimde Bir İhmal Konusu Olarak Güç ve Güç Yönetimi –II, Süleyman Demirel Üniversitesi İktisadi ve İdari Bilimler Fakültesi Dergisi, Sayı: 1, Cilt: 6, s.23-42, URL: <http://dergipark.gov.tr/download/article-file/195130> ,(1.11.2018).

Celano, Anthony, (2016), Aristotle’s Ethics and Medieval Philosophy, UK, Cambridge University Press, London.

David Hume (2015), İskoç Aydınlanması, Vikipedi Ansiklopedisi, URL: https://tr.wikipedia.org/wiki/David_Hume, (16.6.2015).

Demirtaş, Mine (2012), Yerel Yönetimlerde Bir Halkla İlişkiler Çalışması Olarak Sosyal Paylaşım Ağlarının Kullanımı: Üsküdar Belediyesi Örneği, e-Journal of New World Sciences Academy, Sayı: 4, Cilt: 7, s.291-314, URL: <http://dergipark.ulakbim.gov.tr/nwsahuman/article/download/5000062399/5000058664>,(30.8.2015)

Dursun, Hatice (208),Kamu İdarelerinde Hakim Olan Yönetim Yaklaşımları , Endorun dergisi, Sayı.2,Cilt.2, .s.20-28 URL: <http://dergipark.gov.tr/download/article-file/565771> ,(4.11.2018).

Etik (2018), Türk Dil Kurumu (TDK), URL: <http://www.tdk.gov.tr> , (20.10.2018).

- Geçit, Bekir, (2014), John Locke'da Mülkiyet Hakkının Sınırları: Doğal Hukuk Temelinde Bir Değerlendirme ,s.95, Beytulhikme An International Journal of Philosophy ISSN: 1303-8303 | Volume 4, Issue 1, June 2014, s.91-113, URL: <http://dergipark.gov.tr/download/article-file/40518> ,(14.8.2018).
- Gözübüyük, A.Şeref (2001), Yönetim Hukuku (15.bs.), Turhan Kitabevi, Ankara.
- Gözübüyük, A. Şeref (2010), Yönetim Hukuku (30.bs.), Turhan Kitabevi, Ankara.
- Güzelsarı, Selime (2003) "Neoliberal Politikalar ve Yönetişim Modeli", Amme İdaresi Dergisi, Cilt 36, Sayı 2, s. 17-34. URL: http://www.todaie.gov.tr/resimler/ekler/44e896bfb6317b6_ek.pdf?dergi=Amme%20DDdaresi%20Dergisi , (2.6.2015).
- Holsapple, Clyde W., K.D. Joshi (2008), Knowledge Management: Knowledge Management Ontology (Editor: Jennex, Murray), New York: Information Science Reference, p.1200.
- İnce, Mehmet., Ercan Oktay (2006), Bilginin Bir Stratejik Güç Olarak Önemi ve Örgütlerde Bilgi Yönetimi, Selçuk Üniversitesi, Karaman İ.İ.B.F. Dergisi, Sayı: 10, Cilt: 9, ss.15-29, URL: <http://dergi.kmu.edu.tr/userfiles/file/haziran2006/2.pdf> , (8.6.2015).
- International Monetary Fund-IMF (1997), "Good Governance: The IMF's Role". Washington, DC: IMF., URL: <https://www.imf.org/external/pubs/ft/expr/govern/govindex.htm> ,(18.7.2018).
- IOD-The 2017 Good Governance Report, URL:<https://www.iod.com/Portals/0/PDFs/Campaigns%20and%20Reports/Corporate%20Governance/GGI-report-2017-IoD.pdf> , (18.10.2018).
- John Lucke (2015), Liberal Devlet Yapı İnşası, Vikipedi Ansiklopedisi, URL: https://tr.wikipedia.org/wiki/John_Locke , (16.6.2015).
- Kamu Görevlileri Etik Kurulu, URL: <http://www.etik.gov.tr> ,(29.10.2018).
- Kanbur, Aysun (2008), Küreselleşme Sürecinde Post Modern Örgüt Yapıları, Süleyman Demirel Üniversitesi İktisadi ve İdari Bilimler Fakültesi Dergisi, Sayı: 3, Cilt: 13, s.387-404.
- Kılıç, Mustafa, Volkan Erkan (2006), Stratejik Planlama ve Dengeli Performans Yönetimi Yaklaşımları Bir Arada Olabilir mi?, Ticaret ve Turizm Eğitim Fakültesi Dergisi Yıl: 2006, Sayı: 2, s.78.
- Koçak, Süleyman Yaman.,Gülçin Yüksel (2010), Türk Kamu Yönetiminde Etik ve Kamu Görevlileri Etik Kurulu , Bilgi Sosyal Bilimler Dergisi, Sayı.2, s.73-96, URL:<http://dergipark.gov.tr/bilgisosyal/issue/29131/311596> ,(5.11.2018).
- Koçel, Tamer (2003), İşletme Yöneticiliği: Yönetim ve Organizasyon Organizasyonlarda Davranış Klasik-Modern-Çağdaş ve Güncel Yaklaşımlar, İstanbul: Beta Yayınevi, s.21.
- Kuçuradi, Ioanna (2015), Etik, (6.Bsk.), Ankara: Türkiye Felsefe Kurumu Yayınları, s. 3.
- Kurulgan, Mesut (2015), Çağdaş Bilgi-Belge Merkezlerinde Yönetim ve Organizasyon, Ankara: Türk Kütüphaneciler Derneği, s.63.
- Küçüköğlü, Mübeyyen Tepe (2012), Etik Değerler ve Etiğin Kurumsallaşması, Hukuk ve İktisat Araştırmaları Dergisi, Cilt.4, No.1, ss.177-185, URL: <http://dergipark.gov.tr/download/article-file/85269> ,(20.10.2018).
- McDonald, Paul (2016), 4 Common Change Management Failures Managers Need to Avoid, CPA Practice Advisor, EBSCO, August 1, p.26, URL: <http://web.a.ebscohost.com/ehost/pdfviewer/pdfviewer?vid=12&sid=72813e34-4d6e-463b-b86a-27ab3a9e106b%40sessionmgr4010&hid=4109> , (11.10.2016).
- Odyakmaz, Zehra., Oğuzhan Güzel (2013), İdarenin Uygulamaları Bakımından İdare, Etik ve Ahlâk, Ankara Barası Dergisi, Sayı.3, s.19-56, URL: <http://dergipark.gov.tr/download/article-file/398102> ,(5.11.2018).
- Özalp, İnan, Mehmet Şahin, Güneş Nazire Zeytinoğlu ve başkaları (2011), Yönetim Organizasyon, Anadolu Üniversitesi Yayınları, Eskişehir.
- Özer, M. Akif (2005),Günümüzün Yükselen Değeri: Yeni Kamu Yönetimi, Sayıştay Dergisi, Sayı,10-12 Cilt.59,s.3-46, URL: <http://www.acarindex.com/dosyalar/makale/acarindex-1423911644.pdf> ,(5.11.2018).

Özler, Hayrettin., Derya Ergun Özler, Gülten Eren Gümüştekin (2006), Örgütlerde Etkileşim Mekanizmaları Kapsamında Bilgi Paylaşımı ve Ödüllendirme İlişkisi, Gazi Üniversitesi İktisadi ve İdari Bilimler Fakültesi Dergisi Sayı: 8, Cilt: 2, s.137-151.

Papatya, Gürcan (1998), Vizyon: Hayal ve gerçek arasındaki gerilim-eleştirel bir yaklaşım denemesi, Süleyman Demirel Üniversitesi, İ.İ.B.F. Dergisi, Sayı: 3, s.123-134.

Selsam, Howard (1995), Etik: Yeni Değerler ve Özgürlük (1. bs.), Çev. Yüksel Demirekler, Yaba Yayınları, Ankara.

Stroll, A., A.A.Long, V.J.Bourke ve R.Campnell (2008), Etik Kuramları, Çev.Mehmet Türkeri, Lotus Yayınları, Ankara. T.C. 1982 Anayasası

Türkiye Cumhuriyeti Anayasası (2018), Etik ile ilgili maddeler:10,129,137, URL:<https://www.tbmm.gov.tr/anayasa/anayasa82.htm> ,(27.10.2018).

T.C. 657 Sayılı Devlet Memurları Kanunu (2018), URL: <http://www.mevzuat.gov.tr/MevzuatMetin/1.5.657.pdf> ,(28.10.2018)

T.C.5237 Sayılı “Türk Ceza Kanunu (2018), URL: <https://www.tbmm.gov.tr/kanunlar/k5237.html> ,(29.10.2018).

T.C.2531 Sayılı “Kamu Görevlerinden Ayrılanların Yapamayacakları İşlere Dair Kanun (2018), URL: <http://www.mevzuat.gov.tr/MevzuatMetin/1.5.2531.pdf> ,(29.10.2018).

T.C.1156 “Sayılı Kanuna Mugayir Tahakkuk ve Tediye Muamelatını İhbar Edenlere İkramiye İtasına Dair Kanun” (2018), URL: <http://www.mevzuat.gov.tr/MevzuatMetin/1.3.1156.pdf> ,(29.10.2018).

T.C.3628 Sayılı “Mal Bildiriminde Bulunulması, Rüşvet ve Yolsuzluklarla Mücadele Kanunu” (2018), URL: <http://www.mevzuat.gov.tr> ,(29.10.2018).

T.C.4982 Sayılı “Bilgi Edinme Hakkı Kanunu, (2018). URL: <https://www.tbmm.gov.tr/kanunlar/k4982.html> ,(29.10.2018).

T.C.5018 Sayılı “Kamu Mali Yönetimi ve Kontrol Kanunu” (2018), URL: <http://www.mevzuat.gov.tr> ,(29.10.2018).

T.C.5176 Sayılı “Kamu Görevlileri Etik Kurulu Kurulması Hakkında Kanun”(2018), URL: <http://www.mevzuat.gov.tr> ,(29.10.2018).

T.C.Kamu Görevlileri Etik Davranış İlkeleri ile Başvuru Usul ve Esasları Hakkında Yönetmelik (2018), Resmi Gazete, URL: <http://www.resmigazete.gov.tr/eskiler/2005/04/20050413-6.htm> ,(29.10.2018).

T.C.2007 Tarihli “Kamu İç Kontrol Standartları Tebliği” (2018),Resmi Gazete, URL: <http://www.resmigazete.gov.tr/eskiler/2007/12/20071226-21.htm> ,(30.10.2018).

Türkiye Etik Kurulu, URL: <http://www.etik.gov.tr/> (10.10.2018).

Yaşar, Şebnem (2015), Yönetim Düşünce Sistemi, URL: http://webcache.googleusercontent.com/search?q=cache:9y_divHTMGkJ:kisi.deu.edu.tr/userweb/fezya.tekinbas/i%25C5%259Fletme%2520y%25C3%25B6netimi.ppt+%&cd=9&hl=tr&ct=clnk&gl=tr ,(20.7.2015).

Yüksel, Cüneyt (2005), Türk Kamu Yönetiminde Etik Mevzuatı Değerlendirmesi ve Çözüm Önerileri, Siyasette ve Yönetimde Etik Sempozyumu, Sakarya Üniversitesi İ.İ.B.F. Yayınları, Sakarya.

Yüksel, Cüneyt (2006), Kamu Yönetiminde Etik ve Kamu Yönetiminde Etik Hakkında Yeni Yasal Düzenlemeler, Cilt.64, Sayı.2, ss.168-212, <http://dergipark.gov.tr/download/article-file/95810> ,(21.10.2018).

Yüksel, M. (2000), Yönetişim (Governance) Kavramı Üzerine, Ankara Barosu Dergisi, Sayı.3, Cilt.58, s.145-160, URL: <http://www.ankarabaru.org.tr/site/ankarabaru/tekmakale/2000-3/5.pdf> ,(30.8.2015).